

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

«30» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ (SOCIAL GEOGRAPHY)

для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **106 Географія**
освітній рівень **бакалавр**
освітня програма **Урбаністика та міське планування**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: **Мельничук Анатолій Леонідович**, кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної та соціальної географії

Запотоцька Вікторія Анатоліївна, кандидат географічних наук,
асистент кафедри економічної та соціальної географії

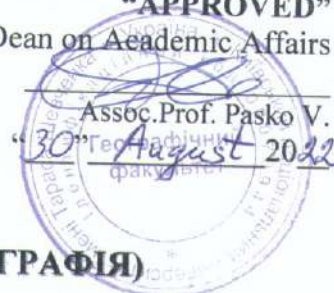
Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.

КИЇВ – 2022

TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV
FACULTY OF GEOGRAPHY
ECONOMIC AND SOCIAL GEOGRAPHY DEPARTMENT

“APPROVED”
Vice-Dean on Academic Affairs

SYLLABUS
SOCIAL GEOGRAPHY (СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ)

For students

Field of knowledge **10 Natural sciences**

Subject field **106 Geography**

Level of education **Bachelor**

Education and training program **Urban Studies and Planning**

Course type **Mandatory component of ESP**

Type of enrollment Full-time

Academic year 2022/2023

Term 4

ECTS credits number 5

Language of instruction, learning and assessment
Ukrainian/English

Assesment form Examination

Instructors **Melnychuk A.L.**, PhD, Associate Professor of Department of Economic and Social Geography

Zapototska V.A., PhD, Assistant Professor of Department of Economic and Social Geography

Prolonged for 20__/20__ academic year _____ (“ ” _____ 20__

20__/20__ academic year _____ (“ ” _____ 20__

KYIV – 2022

Розробник: Мельничук Анатолій Леонідович, кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО
Завідувач кафедри економічної та соціальної географії

dot проф. Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 15 від «12» травня 2022 року

Розробник: Мельничук Анатолій Леонідович, кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної та соціальної географії

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від «29» серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії Н.К. доц. Наталія КОРОГОДА

«29» серпня 2022 року

Developed by **Melnychuk A.L.**, PhD, Associate Professor of Department of Economic and Social Geography

“APPROVED”

Head of economic and social department

dot Prof. Mezentsev K.

Minutes № 15 from “12” May 2022

Approved by the Scientific and methodological commission of Geography Faculty

Minutes № 6 from “29” August 2022

Head of scientific and methodological commission Н.К. Assoc.Prof. Korogoda N.

“29” August 2022

ВСТУП / INTRODUCTION

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми територіальної організації соціуму, соціальних контекстів, процесів та відносин, із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних і суспільних об’єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умов недостатності інформації.

1. The purpose of discipline - to form students' ability to solve complex specialized problems and practical issues of territorial organization of society, social contexts, processes and relations, using modern theories and methods of research of natural and social objects and processes using a set of interdisciplinary data and in case of insufficient information.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування дисциплін «Суспільна географія», «Економічна географія», «Історична географія».
2. Володіння елементарними навичками аналізу просторового розвитку.

2. Preliminary requirements for mastering or choosing a discipline:

1. Successful mastering of disciplines “Social Geography”, “Economic Geography”, “Historical Geography”.
2. Possession of basic skills of spatial development analysis.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Соціальна географія» є однією із складових підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Урбаністика та міське планування». Пропонується розкриття особливостей структури та розвитку соціальної географії, концепцій соціального розвитку території. Розкривається об’єктно-предметне поле, понятійно-термінологічний апарат соціальної географії, зв’язки соціальної географії, етапи розвитку соціальної географії, чинники соціально-просторової диференціації суспільства, методологічні засади пізнання проблем дослідження соціальної географії.

3. Discipline abstract:

Educational discipline “Social Geography” is one of the components of training bachelors in the educational program "Urban Studies and Planning". It is proposed to reveal the features of the structure and development of the social geography, concepts of social development of the territory. Revealed the object-subject field, the conceptual and terminological apparatus of social geography, connections of social geography, stages of development of social geography, factors of social and spatial differentiation of society, methodological principles of knowledge of social geography research issues.

3. Завдання навчальної дисципліни:

-сформувати знання щодо територіальної організації соціуму, соціальних контекстів, процесів та відносин та вміння застосовувати ці знання на практиці (ЗК1); знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК2); здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК3), здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК4); здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК11); здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння

історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК12); здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства (СК2); Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації (СК7).

4. Tasks:

to form knowledge about the territorial organization of society, social contexts, processes and relations and the ability to apply this knowledge in practice (ЗК1); knowledge and understanding of the subject area and understanding of professional activity (ЗК2); the ability to communicate in the state language both orally and in writing (ЗК 3), the ability to communicate in a foreign language (ЗК 4) ; ability to realize their rights and responsibilities as a member of society, to realize the values of civil (free democratic) society and the need for its sustainable development, the rule of law, human and civil rights and freedoms in Ukraine (ЗК11); ability to preserve and multiply moral, cultural, scientific values and achievements of society based on understanding the history and patterns of development of the subject area, its place in the general system of knowledge about nature and society and in the development of society, techniques and technologies, active recreation and leading a healthy lifestyle (ЗК12); ability to apply knowledge and understanding of the basic characteristics, processes, history and composition of nature and society (СК2); knowledge and use of geographical sciences-specific theories, paradigms, concepts and principles according to specialization (СК7).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	концепції соціального розвитку території	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Виступи на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, іспит</i>	До 45%
1.2	методологію соціально-географічного дослідження території	Лекція		
1.3	методики соціально-географічного дослідження розвитку регіону з міською агломерацією	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
1.4	методи соціально-географічних досліджень	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
1.5	концепцію соціальної організації території	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
1.6	соціально-географічний вимір розселення населення	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
1.7	урбанізацію як соціально-географічний процес	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		

1.8	соціально-географічні основи сфери обслуговування населення	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
1.9	просторовий вимір соціальної справедливості	Лекція		
1.10	зайнятість населення як соціогеографічну проблему	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
1.11	людський розвиток у географічному форматі	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
1.12	проблеми бідності населення	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
2.1	характеризувати етнічну та мовну різноманітність людства	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Виступи на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, іспит</i>	до 45%
2.2	давати оцінку конфесійній географії світу	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
2.3	визначати регіональні особливості соціальної географії	Семінарське заняття, самостійна робота		
2.4	характеризувати соціальний розвиток міст	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
2.5	описувати урбанізацію як соціально-географічний процес	Лекція		
2.6	визначати соціальний розвиток сільської місцевості	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота		
3.1	комунікація: вироблення у студентів комунікативних навичок, навичок ведення дискусії	Семінарське заняття	<i>Виступи на семінарських заняттях, іспит</i>	до 5%
автономність та відповідальність: продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення при:				
4.1	аналізі та прийнятті рішень щодо територіальної організації соціуму, соціальних процесів та відносин, вміння застосовувати ці знання на практиці	Семінарське заняття	<i>Виступи на семінарських заняттях, іспит</i>	до 5%

5. Course learning results:

Learning result (1. knowledge; 2. skills; 3. communication; 4. autonomy and responsibility)		Teaching forms	Methods of evaluation	Share of final grade
Code	Learning result			
1.1	concepts of social development of the territory	<i>Lecture/seminar/individual work</i>	<i>Test, practice of seminars, exam.</i>	to 45%
1.2	methodology of socio-geographical study of the territory	<i>Lecture</i>		

географічної діяльності, їх поділ (P02)																					
Пояснювати особливості організації географічного простору (P03)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах (P09)				+										+	+	+	+	+	+	+	+

6. Correlation between course learning results and program results

Learning results	Program results																				4.1
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	1.11	1.12	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1		
To know, understand and be able to use in practice the basic concepts of the theory of geography, as well as worldview sciences (P01)	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+	+	+	+	+		
Know and understand the main types of geographical activities, their division (P02)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Explain the features of geographical space organization (P03)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Analyze the composition and structure of natural and sociospheres (according to specialization) on different spatio-temporal scales (P09)				+										+	+	+	+	+	+	+	

7. Схема формування оцінки:

Форми оцінювання студентів: рівень досягнення поставлених цілей навчання визначається за результатами письмових контрольних робіт, виступів на семінарських заняттях, участі в дискусії та за результатами екзаменаційної роботи.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1 – 1.12 (знання)** – до 45%;
- результати навчання – **2.1-2.6 (вміння)** - до 45%;
- результати навчання – **3 (комунікація)** - до 5 %
- результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** - до 5%

7.1. Форми оцінювання студентів

У курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна іспитом.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у тестовій формі.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит).

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716-32 від 31 серпня 2018 року.

7.2. Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

7. Assessment scheme:

The level of achievement of learning goals is determined by the results of written tests, analytical tasks, participation in seminars, discussions and by the results of examination work.

The share of learning outcomes in the final assessment, provided it is mastered at the appropriate level is as follows:

- learning outcomes – **1.1-1.12 (knowledge)** – up to 45%;
- learning outcomes – **2.1-2.6 (skills)** – up to 45%;
- learning outcomes – **3 (communication)** – up to 5%
- learning outcomes – **4 (autonomy and responsibility)** – up to 5%

7.1. Student evaluation forms

The course includes 2 content parts. Classes are held in the form of lectures and seminars. The discipline ends with an exam.

Semester evaluation: the number of points that the student receives during the semester is the sum of the points obtained during the evaluation of work in seminar classes and the performance of thematic control works.

Organization of evaluation: Work in seminar classes is evaluated according to performance, in accordance with the schedule of seminar classes. Thematic control works are conducted in test form.

Conditions for admission to the exam: the recommended minimum for admission to the exam is 36 points. For students who scored a total of less than 36 points (recommended minimum), a mandatory condition for admission to the exam is to write essays on issues of missed or insufficiently mastered topics.

The final evaluation in the form of an exam is conducted in a written format. The maximum number of points during the exam is 40, the minimum number of points added to semester points is 24 (60% of the maximum number of points assigned to the exam).

In general, the formation of the assessment is based on the "Regulations on the organization of the educational process at Taras Shevchenko Kyiv National University", put into effect by Order No. 716-32 of August 31, 2018.

Correspondence scale:

Excellent	90-100
Good	75-89
Satisfactory	60-74
Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінарське заняття	самостійна робота
1	Науковий статус соціальної географії	2	2	2
2	Становлення і розвиток соціальної географії	2	2	4
3	Соціально-географічні дослідження: методологія, методи	2	2	2
4	Географія соціально-демографічного розвитку	2	2	5
5	Соціально-географічний вимір розселення населення. Урбанізація як соціально-географічний процес	2	2	8
6	Соціально-географічні основи сфери обслуговування населення. Європейська концепція соціальної моделі	2	2	8
7	Зайнятість населення як соціогеографічна проблема	2	2	5
8	Людський розвиток у географічному форматі. Географія якості життя населення	2	2	8
9	Проблема бідності і світі та в Україні	2	2	8
10	Етнічна та мовна різноманітність людства	2	2	8
11	Конфесіональна географія. Сутність і походження релігій	2	2	8
12	Географія культури	2	2	8
13	Географія освіти, охорони здоров'я та споживання	2	2	8
14	Предметна сфера регіональної соціальної географії	2	2	2
15	Соціальний розвиток міст і сіл	2	2	6
Всього		30	30	90

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінарські заняття – **30 год.**

Самостійна робота – **90 год.**

8. COURSE STRUCTURE

№	Lecture	Hours		
		lecture	seminar	independent work
1	Scientific status of social geography	2	2	4
2	Formation and development of social geography	2	2	4
3	Socio-geographical research: methodology, program, methods	2	2	4
4	Geography of socio-demographic development	2	2	4
5	Socio-geographical dimension of population settlement. Urbanization as a socio-geographical process	2	2	4
6	Socio-geographical bases of public services and the European concept of the social model	2	2	4
7	Employment as a socio-geographical problem	2	2	4
8	Human development in a geographical format. Geography of the quality of life of the population	2	2	4
9	The problem of poverty in the world and in Ukraine	2	2	4
10	Ethnic and linguistic diversity of mankind	2	2	4
11	Confessional geography. The essence and origin of religions	2	2	4
12	Geography of culture	2	2	4
13	Geography of education, health and consumption	2	2	4
14	Subject area of regional social geography	2	2	4
15	Social development of cities and villages	2	2	4
Total		30	30	60

Total amount – 150 hours, including:

Lectures – 30

Seminars - 30

Self-preparatory assignments - 60

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА / RECOMMENDED LITERATURE:

Основна/ Core :

1. Соціальна географія. Підручник. За ред. К. Мезенцева, Л. Немець. Київ: Фенікс, 2019
2. Шевчук Л.Т. Соціальна географія. Київ: Знання, 2007. 349 с.

Додаткова:

1. Del Casino Jr, V. J. (2016). Social geography. International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment and Technology: People, the Earth, Environment and Technology, 1-19.
2. Jackson, P. A., & Smith, S. J. (2014). Exploring Social Geography (Routledge Revivals). Routledge.
3. Knox, P., & Pinch, S. (2014). Urban social geography: an introduction. Routledge.
4. Pain, R. (2006). Social geography: seven deadly myths in policy research. Progress in human geography, 30(2), 250-259.
5. Fujita, M., Krugman, P., Mori, T., On the evolution of hierarchical urban Systems // European Economic Review, 1999.
6. Melnychuk A., Gnatiuk O. (2017). Regional identity and the renewal of spatial administrative structures: The case of Podolia, Ukraine. Moravian Geographical Reports, 26 (1), 42-54
7. Melnychuk A., Gnatiuk O., Rastvorova M. Use of territorial identity markers in geographical researches // Analele stiintifice ale Universitatii "Alexandru Ioan Cuza" din Iasi-seria Geografie - 2014 – p. 157 – 184
8. Oliynyk Ya., Melnychuk A., Kononenko O. Geographical Principles of The Regional Natural and Manmade Disaster Security Management in Ukraine // “Geography, Environment, Sustainability” - Content 4 (4) 2011 PP. 84-97.
9. Гендерні стратегії сталого розвитку України. К., 2004.
10. Герасименко Г.В. Гендерні аспекти соціальної політики в Україні. Умань, 2008.
11. Горовий В.М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства. К., 2005.
12. Денисенко О.О. Процеси метрополізації: світогосподарський аспект. К., 2012
13. Денисенко О.О., Мельник Л.В., Мельничук А.Л., Кривець О.О., Філософ Р.С. Природно-техногенна безпека України та її регіонів: нові підходи до реалізації управлінського механізму. [Аналітична записка]. К., 2015.
14. Добреньков В.И., Кравченко В.И. Методы социологического исследования. М., 2008.
15. Доценко А. І. Концепція розселення населення. К.: РВПС України НАН України , 2008.
16. Кононенко О.Ю., Мельничук А.Л., Денисенко О.О., Гнатюк О.М. Чутливість міських територій до ризиків: готовність запобігати і протидіяти // Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін. (ред. Мезенцев К.В., Олійник Я.Б., Мезенцева Н.І.). Київ: "Фенікс", 2017. с. 241-261
17. Мезенцев К.В., Мезенцева Н.І., Мостова І.О., Сайчук В.С. (2014). Географія праці: сучасні концепти та ринки праці регіонів. Київ, 210 с.
18. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація : монографія. Київ : Принт Сервіс, 2014.
19. Мезенцева Н.І., Кривець О.О. Гендер і географія в Україні : монографія. К. : Ніка-Центр, 2013. - 193 с.
20. Мельничук А.Л. Оцінка природно-техногенної безпеки життєдіяльності населення України в розрізі районів, виділених за рівнем природно-техногенних небезпек. Географія та сучасність. 2005. № 13. С.121-129.
21. Мельничук А., Растворова, М.О. Особливості прояву місцевого самоусвідомлення в місті Запоріжжя: географічне дослідження. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. Вернадського. Серія: Географія. 2011. Вип. 63 (2). С. 163-166.
22. Мельничук А.Л., Філософ Р.С., Денисенко О.О. Територіальне управління ризиками: використання ГІС-інструментів. Вісник Одеського національного університету. Серія: Географічні та геологічні науки. Вип. 2. с. 159-170

23. Олійник Я.Б., Кононенко О.Ю., Мельничук А.Л. Районування території України за рівнем природно-техногенної безпеки. Часопис соціально-економічної географії. 2009. № 6(1). С. 76–83.
24. Основи теорії гендеру. К., 2004.
25. Олійник, Я.Б., Гнатюк, О.М. Територіальна ідентичність населення Подільського регіону. К : ВПЦ «Київський університет», 2017.
26. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії. К.: Знання, 2000. 206 с.
27. Соціальні стандарти та соціальні гарантії: теоретичні аспекти, проблеми, світовий досвід. К., 2007.
28. Юченко Л.В. Соціальна структура суспільства. К., 2005.